

247253

Az Út

folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára

XXIII. ÉVFOLYAM.

1941. 5. SZÁM.

BCU Cluj / Central University Library

TARTALOM:

- Prédikációvázlatok.** (Bonczidai Dezső.)
- Két református népiskolai tanfolyam.** (I. L.)
- A világ vége.** (I. L.)
- Adatok, megjegyzések.** (I. L.)
- Vasárnapi iskola.** (Mózes András.)
- Irodalom.** *Gönczy Béla: Református vagyok!*
(Mózes András.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:
DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS
 Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Kolozsvár, Hitler Adolf-tér. Ref.Theologia.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre . . . . . 4. — P.
 Egyes szám ára . . . . . 40 fill.

A „*Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből*“ o. füzet sorozat legújabb számai:

16-ik szám:

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Irta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Ára 1— Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

Dr. Ravasz László:

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 7— P.

Tűz és Só

címen jelent meg Sipos Géza prédikációskötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kivitelű könyv ára 4— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Úr jámbor szolgája.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.

Prédikáció-vázlatok.

Versenyfutás.

(Pünkösti).

I. Kor. 9 : 24—27.

Versenypályán futunk. A világ mai élete különösen versenyfutás. Sportpályákon és harctereken, szárazon és tengereken, utcán és hivatalokban, tollal és fegyverrel, ököllel és elméletekkel, az anyag és tudomány eszközeivel folyik ez a hatalmas mérkőzés. Fut, rohan az ember. Hová? Miért? Állásért, kenyérért, elsőségért, győzelemért, babéért.

A Krisztus egyházának is óriási versenyt kell ma vívnia. Hogy igyekeznek kiszorítani az élet különböző területeiről. Evangélium és politika, egyházi és világi szervezetek, krisztusi és szociális jótékonykodás versenyeznek a vezetésért, az elsőségért.

A keresztyén ember élete is versenyfutás. Versenytársam: a Sátán. Egyáltalán nem lebecsülendő ellenfél. Ki győz? Ő, vagy Én? Kié lesz a nagydíj, a jutalom? Mindnyájan futunk, de csak egy veszi el a jutalmat.

Ha az egyház látható sikereit összegezem, ha csak magamra nézek, teljesen kilátástalan és reménytelen a helyzet. Minden nap csatát vesztek, elesem, alulmaradok. De győz Krisztus. Helyettem is, helyetted is. Bizzatok, én meggyőztem a világot. Halála és feltámadása a kezesség. Nem én, hanem Krisztus birkózik bennem, általam, az anyaszentegyház munkája által a Gonosszal. Bármilyen reménytelennek látszik is a küzdelem a halálnak e révén, a siralomnak e völgyében, Krisztus által enyém a végső győzelem.

Mit kell hát tennem? Vigyázzak, nehogy világi célért fussak. Úgy kell fussunk, hogy a jutalmat elvegyük. Minden perc döntő lehet. Nem majd, nem holnap, nem ezután, hanem most, azonnal indulni. Futni, rohanni a bűnből Isten felé. A legnagyobb teljesítményre, maximum erő kifejtésre van itt szükség. Minden erőnket megfeszítve, kitartóan, célegyenes előre, a jutalomra, a Krisztusban ígért örökéletre nézve, úgy kell futnom, mint aki nem bizonytalanra fut. Csak ez ad értelmet a földi életnek. Ehhez az életre-halálra menő versenyhez erőre és fegyelmezett életre van szükség.

Ezt pedig a Szentlélek Úristentől kapom. Ma pünköst van. Tudom-e úgy venni a Szentlélek ajándékát, hogy erőt nyerjek bűneim legyőzésére, testem megfegyelmezésére? Tudunk-e úgy

pünkösti néppé, pünkösti egyházzá válni, hogy a Lélek diadalmas, győző egyháza és népe legyünk? Akkor majd mi is bizonyosságot tehetünk: A nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem s végezetül eltételezt nékem az igazság koronája...

A Szentlélek által...

I. Kor. 12:1-3.

A lelki ajándékokról szóló rész bevezetése ez a pár vers. Azért irattak meg, mert Isten nem akarja, hogy tudatlanságban maradjunk. Mi ez a tudatlanság? Krisztus nem ismerése. A korinthusiak is tudatlanságban, pogányságban voltak addig, amíg a Szentlélek által el nem jutottak a Krisztusban megjelent idvesség ismeretére.

Krisztus ismeretére mindenkinek el kell jutnia. Isten végső atyai terve, hogy „a Jézus nevére minden térd meghajoljon, menyeyeké, földieké és föld alatt valóké és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.” Ebben a „minden térdben” te is, én is benne vagyunk. Mindenki. Isten idvezítő akarata mindnyájunkra igényt tart. Benne van a missziói felelősség és küldetés. Önmagunkkal és a külmisszióval szemben. Mindenkiel megismertetni Őt. Mindenki hadd lássa meg. A pogányság is és a keresztyén pogányság is.

Krisztus ismeretére azonban csak a Szentlélek által juthatunk. Senki sem mondhatja Úrnak Jézust, hanem csak a Szent Lélek által. Az Ő ismerete is kegyelmi ajándék. „Nem mintha magunktól volnánk alkalmasok valamit gondolni, úgy mint magunkból, ellenkezőleg a mi alkalmas voltunk az Istentől van.” (2. Kor. 3:5.) Ismét: „A Szentlélek mindenre megtanít majd titeket és eszetekbe juttatja mindazokat, amiket mondtam néktek.” (Ján. 14:26.)

Szenháromság vasárnapja van. Eszembe jutnak amaz áldott napok, karácsony, húsvét, pünköst, melyeken felém nyúlt az Isten örök szeretete. Mit tett értem a kegyelmes Atya, a megváltó Fiú és a megszentelő Szentlélek Úristen? Alázatosan megismerem, hogy Istent addig senki sem ismerte, míg meg nem mutatta magát a Fiúban, a Fiúban pedig csak úgy láthatjuk meg Őt, ha a Szentlélek erre a látásra képessé tesz. És parancsot kapunk a Szenháromság, egy, örök, igaz Isten ismeretének hirdetésére: „Elmenvén seles e világra, tegyelek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében.”

A gyülekezet építése.

I. Kor. 14:10-19.

Az előbbi versek a nyelven szólásról tanítanak. Sok vita folyt arról, hogy mi is volt az tulajdonképpen. Általános vélemény szerint egy különös pszichológiai jelenség, mely a keresztyénség első évtizedeiben általános volt a gyülekezetben, az apostolok korát azonban nem élte túl. Az első pünköstkör együtt volt tanít-

ványok, amikor megteleték a Szentlélekkel, elkezdének szólni „más nyelveken.” Pál apostol is tudott nyelveken beszélni, de kisebb-jelentőségűnek tartotta azt a prófétálásnál, az igehirdetésnél. Azonképpen ti is... a gyülekezet építésére igyekezzetek, hogy gyarapodjatok.

Az ige hűséges szolgálatára kapunk itt parancsot. A világnak mindenekelött a Krisztusról szóló beszédre van szüksége. Mennyi beszéd, elmélet, világnézeti rendszer van ma, melyek mind világ-megváltó programokkal állanak elő. Az Isten Igéjének ezek közt felsőbbsege és elsőbbsége van. Az Ige Isten beszéde, elmélete, világnézeti rendszere és mindenekefelett Isten hatalma, minden hívő idvességére. Nagyon sokszor a gyülekezet a lelkipásztortól, istentiszteleti alkalmaktól mást vár, mint amit kap. Jó tudni, hogy a lelkipásztor nem tudós, nem színész, nem is szónok, hanem igehirdető kell, hogy legyen. Nem elvont elméletek, nem cifra szónoklatok, hanem Ige, a Krisztusról való beszéd kell templomokba, tantermekbe, családokba, a szívekbe. Csak ez épít. Hogy épülnek meg gyülekezetek, hogy állanak talpra züllésnek indult emberek az Ige nyomán, Jézus szavára. Minden emberi hozzáadástól, gondolatától tisztán, elegendően, alkalmas és alkalmatlan időben szólni kell. De csak hittel lehet szólni. Hittem, azért szóltam. Hitből hitbe. Egymás hite által épülünk.

Az apostol parancsa ítélet is számunkra. Számonkérés. Mit tettem a gyülekezet építéséért, az Ige uralmáért? Szóltam e másoknak, tettem-e bizonyosságot róla? Mit tettem a Szentírás terjedéséért? Azért, hogy a szórványban lakó testvéreink is a lelkük épülésére rendszeresen élhessenek az Igével? (Adakoztam „templom-rádióra”? Nem lehetne a filmet, színpadot az igehirdetés szolgálatába állítani?)

Azonképpen ti is a gyülekezet építésére törekedjétek.

Miért?

I. Kor. 15 : 29–34.

Ez a pár vers a halottak feltámadásáról szóló klasszikus részből való. A feltámadás tanának ilyen részlete és terjedelmes kifejtésére az adott okot, hogy Korinthusban is voltak a keresztyének közt, akik nem hittek a halottak feltámadásában. Az ezeknek szóló cáfolat egy részét kapjuk e versekben.

A korinthusiak vallásos gyakorlata is a feltámadás bizonyossága. Sok keresztyén az apostolok idejében a keresztségnek idvezítő erőt tulajdonítva, a pogány hitben meghalt hozzátartozók részére úgy akarták a túlvilági életet biztosítani, hogy magukat a halottaik helyett is megkereszteltették. Miért keresztelkednek meg a halottakért, ha nincs halottak feltámadása? Akkor érthetetlen, sőt esztelen dolog az, amit tesznek.

A feltámadás bizonyossága a Pál szolgálata is. Miért állana naponként a halál révére, miért viaskodott Efézusban a feltámadás reménye alatt, ha nem volna halottak feltámadása? Akkor nincs

miért komolyan venni az életet. Akkor azoknak van igazuk, akik csak a mának élnek. Az ilyenek pedig nem ismerik az Istent.

A keresztyén ember életét nem a halál, hanem az örökkévalóság határozza meg. Ha csak ebben az életben reménykedünk, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. Nincs értelme semminek.

Ma is döntő kérdés: Hiszek-e a feltámadott Krisztusban?

Nekünk is szól az apostol intése: Ne hallgassatok azokra, akik Krisztusban való hitetekben meg akarnak tántorítani. „Senki titeket meg ne csaljon üres beszédekkel, mert ezekért jő az Isten haragja a hitetlenség fiaira.” (Ef. 5:6.) Serkenjetelek fel és ne vétkezzetek, mert a Krisztus feltámadott a halottak közül, zsengejök lőn azoknak, akik elaludtak.

Köszöntenek titeket...

I. Kor. 16 : 19—24.

A felolvasott Ige az I. Kor. lev. utolsó versei, melyekben az apostol, mint más leveleinek a végén is, köszönti az olvasókat a gyülekezet, egyes keresztyének és a maga nevében. Mennyi melegség, hívő szeretet, testvéri figyelem, pásztori öröm árad e versekből.

A Krisztus gyülekezetei, örökéletre elválasztott hívők között a legteljesebb hit és szeretetközösség áll fenn. Bárhol élnek, bármilyen nyelvet beszélnek. Ennek alapja a Krisztusban megjelent kegyelem. Az őskeresztyéneknél ennek a közösségnek egyik kifejezése volt a szent csókkal való köszöntés, amit férfiak férfiakkal, nők nőkkel váltottak s amit az apostol más leveleiben is meghagy olvasóinak. Hogy valaki e közösség tagja lehessen, feltétele az Úr Jézus Krisztus iránti szeretet. Ha valaki nem szereti az Úr Jézus Krisztust, legyen átkozott. Köszöntéséhez hozzáteszi a Maran atha aram kifejezést is, mintegy az ítélő Úr visszajövetelére való figyelmeztetésképpen. A gyülekezet hívő élete miatti féltő aggodalom s a paruzia gondolata alatt munkálkodó testvéri szeretet érzik e szavakban.

Ma egész magyar református egyházunkat foglalkoztatja a kérdés: miképen köszöntjük egymást. Sok terv és próbálkozás van. Bármelyikkel köszöntsük egymást, csak legyen mögötte a Krisztusban megjelent kegyelem alázatos elismerése, a Benne testvérekké lettek hit- és szeretetközössége. Ez ad neki tartalmat, értéket, szépséget. E nélkül a legszebb köszöntés üres szólam, jelentés nélküli megszokássá szegényedik.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme veletek.

Bonczidai Dezső.

Két református népiskolai tanfolyam*

I.

Ez év tavaszán sikerült Isten segítségével Erdélyben is három református népfőiskolai tanfolyam megrendezése. Tulajdonképpen ezzel kapcsolódott bele az erdélyi református munka a Magyarországon már oly szép sikerrel folyó, a sárospataki theol. Akadémia kezdeményezésével megindult, majd a KIE által is folytatott református szellemi munkába. Ezek az erdélyi tanfolyamok azért voltak jelentősek, mert először tájékoztatást adtak afelől, hogy milyen *érdeklődésre* számíthatunk magának az ifjúságnak a részéről a munka ezen ága iránt, másodszor, alkalmunk nyílt *tapasztalatokat* gyűjteni saját magunknak a munka értékéről, harmadszor, már bizonyos *alapot* képeznek ezek a munkakezdekések arra, hogy a következő munkaévben még több helyen, még alaposabban és a szerzett tanulságokat felhasználva éljünk ezzel a munkával. Mit jelentettek ezek az erdélyi munka számára?

Ami az *érdeklődést* illeti, megállapíthattuk, hogy az erdélyi falusi ifjúságban határozottan van vágyakozás a szélesebbkörű ismeretszerzés és a tanulás iránt. Az egyik tanfolyamon különösen érdekes volt ez, mert itt legnagyobb részben olyanok vettek részt, akik vagy román nyelvű állami iskolába jártak, vagy pedig egyáltalán csak kevés alkalmuk volt magyar nyelven tanulni. A tanfolyamra való jelentkezésük bebizonyította, hogy a román uralom alatt milyen nagy jelentősége volt az egyházi nevelésnek, ami a gyermekek között a vasárnapi iskolában folyt még olyan korlátozások mellett is, amelyekben ennek a munkának része volt, de bizonyította azt is, hogy, mivel a résztvevők között sok tanult meg otthon olvasni és írni, milyen jelentősége volt az otthoni nevelésnek, amikor a szülők foglalkoztak a gyermekekkel. Megállapítható volt, hogy az erdélyi református ifjúság *érdeklődése* zavartalanul nagy, sőt azt lehet mondani, hogy most még nagyobb, mint az elmúlt években, mikor az ismeretanyagot főleg egy előtte idegen szellem uralta. A tanfolyamon látszott ennek az *érdeklődésnek* nemcsak az anyagra vonatkozó iránya is, hanem ezen túl,

* Sajnos, a harmadik, a Makfalván tartott népfőiskoláról kért hasonló tudósítás nem érkezett meg.

egy átfogó, egyetemes szempont és felfogás utáni érdeklődés, ami azt mutatja, hogy ma nagy szükség van arra, hogy ne csak ismeretanyagot, hanem ennek az anyagnak áttekintésére és használatára vonatkozó szempontokat is kapjon az ifjúságunk. Látszik, hogy ha ezt a szempontot nem adjuk mi, a keresztyén evangéliumi felfogásban, akkor adni fogja más és ebben nem lesz köszönet.

Ha azt nézzük, milyen *tapasztalatokat* lehetett tenni magának a népfiskolának a munkájára, anyagára, módszerére, az abban folyó nevelésre nézve, azt a következőkben összegezzük. Először, ami az anyagot illeti, bár nem az anyagtudás a fontos, mégis óvakodni kell attól, hogy a túlságosan változatos, sokrétű és tágkörű ismeretek nyújtásával a tudálékosságot és felületes álműveltséget ne terjesszük. Kétségtelen, hogy a műveltséghez anyagtudásra is van szükség, mert csak ennek az alapján állhatnak meg azok a szempontok, melyek az anyag felett annak áttekintését biztosítják, mert különben a szempontok olyan bemagolt és értelm nélküli elsajátított jelszavak lesznek, amelyek igazi értelmét és tartalmát az ifjúság nem ismeri. Különösen most kell ezektől nagyon óvakodni, amikor az ilyen beidegzett, ráerőszakolt jelszótudásnak és szólam-bölcsességnek nagy keletje van éppen az ifjúság között. Az anyagot tehát úgy kell megválasztani és beállítani, hogy bizonyos tárgyakból rendszeres és tárgyyszerű ismeretekkel is rendelkezessék.

Ugyancsak az anyag kérdéséhez tartozik az a szempont, hogy ebben az anyagban a ker. hit és élet, az egyház élete és munkája kérdéseinek sokkal nagyobb helyet kell elfoglalniok. Tudom, hogy a népfiskola ma főleg az olyan tárgyak megismertetésére van beállítva, amelyek a nemzeti történelem, földrajz, gazdaságtan stb. kérdéseire terjednek ki, ha azonban református népfiskoláról beszélünk, vagy ha ilyenről beszélhetünk, akkor ebben azon anyagnak amely éppen az ifjúság református jellegét meghatározza, nem szabad hiányoznia. Nem az egyház érdeke ez, hanem magáé a munkáé, mert evangéliumi szellem nélkül lehetetlen megadni azt a szempontot, amelyből neki a dolgokat néznie kell.

Különösen fontos ez a dolog azért, mert a népfiskola mai anyagbeosztása, a sokféle és sokoldalú érdeklődés kielégítésére való törekvés éppen azt fogja kitolni az érdeklődésből, ami az ifjúság nevelésénél jelentős dolog: a maga hitének, egyházának, az egyház életének és munkáinak megismertetését. Ha pedig ez a népfiskolai munka nemcsak anyagtudást akar elérni, hanem nevelni is akar, akkor ezek a nevelés munkájára nélkülözhetetlenek.

A nevelésre vonatkozó tapasztalatok közül különösen fontos az, hogy az egész tanfolyam alatt a nevelésre megnyíló alkalmakat fel lehet használni. Mindkét tanfolyamon ez meg is történt. Megbecsülhetetlenül nagy dolog, hogy 18—20 ifjú két hétig, vagy egy hónapig, sőt máskor még több ideig együtt lehet és megoszthat

egy olyan életet, amelyben a közös munka, a közös élet, a közös beszélgetések ezernyi alkalmat adnak egy igaz közösség megszerzésére s egy komoly életfolytatás kialakítására. Az a tény, hogy mindkét helyen theol. hallgatók segítettek a munkában, akik a bibliaórákat, áhitatokat vezették, az ifjúsággal együtt éltek, jobban közelebb hozta ezt az egész munkát a keresztyén életmódhoz, de még inkább segített ebben az, hogy ifjúság emellett saját vezetői, maguk által választott vezetőinek való engedelmségben tudott élni.

Végül a tapasztalatok között meg kell említenünk azt az érdeklődést, amit a gyülekezetekben ébresztett ez a munka. A gyülekezetek rokonszenve, figyelme mindenütt észrevehetőleg kísérté a népfőiskolai tanfolyam munkáját, sőt sok esetben a gyülekezet maga is részt kért bizonyos előadásokon való részvételből. Ez azt mutatja, hogy egész munkánknak, és pedig minden irányú munkának sokkal inkább kell a gyülekezet köztudata előtt lefolynia, mint most csináljuk. Ezt már régóta hangsúlyozzuk, többször beszélünk már erről, de most még sokkal inkább van erre szükség, mikor a gyülekezetet még kevésbé nélkülözhetjük a munkában s még inkább kell a felelősségérzetét felébreszteni.

Ami az ez évi munkának a *jövőre* szolgáló alapvetését illeti, erre nézve két dolgot kell megállapítani.

Az egyik az, hogy ennek a munkának az egyház vezetése alatt kell maradnia s nem szabad a munkát sem egyik oldalon magánvállalkozássá s vele együtt sekélyessé és szétfördeszítetté tenni, de nem szabad állami rendelkezésekkel sem úgy megkötöni, hogy annak szabadságát és mozgékonyágát veszélyeztessük. Az állami megszorító intézkedéseket az olyan munka követeli, amely vagy képesítő jellegű, tehát ahol az államnak ellen kell őriznie, hogy azoknak, akik ott végeznek, a megfelelő képesítésük megvan-e, vagy olyan veszélyeket hordozhat magában, melyek az állam érdekeivel ellenkeznek. Éppen ezek megállása végett szükséges ezt a munkát az egyház kezébe tenni le, ami természetesen nem gátolja egy bizonyos állami ellenőrzés lehetőségét, de csakis olyan módon, amely a munka szabadságát meghagyja.

A másik az, hogy egyházunknak a jövő munkaévben sokkal több ilyen tanfolyamra van szüksége. Szüksége van mindenekelőtt egy állandó helyre, ahol nem csak két hetes, hanem több hónapos népfőiskola legyen tartható. Erre a Pálffy Károly által nagy buzgalommal és hozzáértéssel felvetett gondolat, a makfalvi iskola alkalmas volna. Emellett azonban szükséges még legalább két ilyen hely, egy a háromszéki és egy a kolozsvárvidéki lakosság számára. Ez állandó helyeken kívül gondoskodni kell arról, hogy rövidebb tanfolyamok minél több helyen létesülhessenek, de megszabott tantervvel és szigorúan evangéliumi neveléssel. Nem a népfőiskolák nagy száma, amivel most sokszor dicsekedni szoktak, nem is azok pompás kiállítása fontos, hanem a benne folyó munka alaposága és megbízhatósága.

I. L.

II.

Értesítés a magyarkapusi népfőiskoláról.

Magyarkapuson (Kalotaszegi e. m.) 1941 február hó 23 án ünnepélyes külsősőségek között, Vásárhelyi János püspök, dr. Imre Lajos theol. tanár, Gaál Elemér kolozs megyei alispán és Uhlyarik János dr. szolgabíró részvételével nyitott meg népfőiskolai tanfolyamunk és március 8-án fejeződött be.

a) *A növendékek névsora.*

Kalotaszeg öt falujából 20 hallgató vett részt a tanfolyamon: Jakab Ferenc 27 éves, végzett 5 el. osztályt, Ambrus G. János 17 éves, 7 el., Szán György (baptista) 18 éves, 7 el., Jakab István 21 éves, 7 el., Both János 19 éves, 7 el., Both Márton 18 éves, 6 el. (Magyarkiskapus); Takács István 17 éves, 7 el., Fazakas Z. Ferenc 17 éves, 7 el., Batiz F. Ferenc 21 éves, 7 el., Takács Ferenc 17 éves, 7 el. (Gyerővásárhely); Péntek János 17 éves, 6 el., Péntek Márton 16 éves, 7 el. (Kőrösfő); Albert Sándor 20 éves, 5 el., Hindrich Sándor 19 éves, 7 el. (Magyarlóna); Jenei János 21 éves, 7 el., Török N. Márton 20 éves, 6 el., Vince János 21 éves, 6 el., Gergely András 19 éves, 6 el., Gerőcz Ferenc 19 éves, 5 el., Török N. János 17 éves, 6 el. (Magyarkapus).

A hallgatók egy kivételével valamennyien református vallásúak voltak. Közülük egy sem tanult felekezeti iskolában. Nagyrésztük az állami iskola román tagozatát végezte. Magyarul írni olvasni nem annyira a mindennapi iskolában, mint a vasárnapi iskolában és otthon tanultak meg.

A biblia világa nem volt előttük ismeretlen. Volt olyan, aki gyermekkorától kezdve olyan hajlékban élt (nagynénje nevelte), ahol minden reggel áhitattal kezdték a napot. Nagy többségükben bibliát olvasó szülők gyermekei.

Közismereti tárgyakból rendszeres tudásuk nem volt. Nagyon érdekelte őket a történelem, irodalom és különösen a fogalmazás és a számtan. Kérték, hogy több számtanórát tartsanak a tanfolyamon. Úgy látták, erre nagy szükségük lesz az életben.

Tanfolyamunk elérte náluk a célt. Egyrészt abban, hogy egyházunk munkái, az azokban való részvétel fontossága iránt érdeklődésüket felkeltette és megmutatta nekik mennyi olyan ismeret és tudás gazdagíthatja még értelmüket, lelki világukat, amikről eddig legtöbbször nem is hallott. Sokan elmondották utolsó napi vallomásokban, érzik, hogy nekik az itt hallottakról tovább kell olvasniok, tanulniok. Másrészt erősödött közöttük a közösségi érzés. Két hétig voltak együtt. Senki nem erőltette őket az összejövetelre. Itt semmi külső parancs nem tartotta s mégsem kíváncsiok haza. Szerettek volna tovább is együtt maradni.

Amint érintettem, a tanfolyam végén négy szemközti beszél-

gelésben tettek vallomást tapasztalataikról és a mi tapasztalásunkra. Volt olyan, aki elmondotta, hogy itt látott bele először az egyház sokágú és mégis egységes munkájába s látta a gyakorlati fontosságát is ennek, szüksége lesz rá, ha majd az egyház vezetői (presbiter) között fog lenni. A baptista ifjúnak jól esett látni, hogy a tiszta Ige alapján mi egyek vagyunk. A bibliát egyéb könyvekkel együtt mindig olvasni kell. A biblia nemcsak a papok könyve. A bibliaórán emlékezünk bűneinkre és arra, hogy mit kell cselekednünk. Ilyent is hallottunk: „azt mondják, hogy aki a bibliát háromszor egymásután elolvassa, az meghal”. Tudott ez a fiú egy nagybátyjáról, aki szorgalmas bibliaolvasó volt, de mindig csak a Jelenések könyvéig olvasta el s akkor előlről kezdte. Bibliaolvasáskor felébred a lelkiismeret. Mélyül a barátság. Erősödik a hit. Isten akarja az embert országába elhívni, azért kell arra hallgatni. A biblia által épülünk. Egyik járt baptista összejevetelekre, de nem olt szerette meg a bibliát. Mindig magánál hord egy teljes szentírást. Célját így határozta meg: „Hogy a világ zaja ne terelje el az embert Istentől.” „Mit csinálhat a gépkocsi vezetője, ha nem tud vezetni?” „Mit csinál a presbiter, ha nem tud egyháza munkáiról és a bibliáról?” A biblia megmutatja Istent és utat mutat az emberek felé.

Szerették a történelmi előadásokat, de volt olyan, aki kertelesség nélküli őszinteséggel megmondotta, hogy őt a történelem nem érdekelte. A földrajz volt nekik a legnehezebb. A térképet egyáltalán nem ismerték. Elhatározták Magyarország térképének megszerzését és tanulmányozását. (Jó lenne mindenkinek juttatni egy-egy kézi, iskolai atlaszt.) Igen érdekelte őket a történelemnek és irodalomnak egybekapcsolása. (Arany János kora, Március 15, Reményik Sándor költészete.) Nagyon megragadta lelküket Vásárhelyi Z. Emilnek az írásról és rajzolásról tartott előadása. Látták a különbséget a román történelem ferdítései és a magyar történelem igazságai között. Az egészségügyi előadások (fertőző betegségek, az ifjúság és a nemi kérdés) nagy hatással voltak rájuk nézve. Szerették az egyházi énekszerzőkről, az ének belső szerkezetéről szóló tanításokat. Kifejezték kívánságukat a hangjegyek ismerete iránt. (Ez tényleg fontos tárgya lehetne az elkövetkezendő tanfolyamoknak.) Volt, akit a gazdaságról és méhészetéről szóló előadás fogott meg. Valamennyi ifjú falujában van valamilyen szövetkezet, fontos volt az erről szóló előadás is. Legtöbbet tanultak kirándulásainkon. (Magyarkapusi, magyarkiskapusi műemlék-templomok, egyházi kegyszerek, kolozsvári templomok, egyetemi, theologiai könyvtár, régészeti múzeum, kollégium, szobrok stb.)

b) *Előadók.*

Kolozsvár közelében is sok nehézséget adott a megfelelő előadók felkérése. Ezen a helyen is a leghálásabb köszönettel adózunk azoknak, akik nagy elfoglaltságaik közepette is eljöttek

ide és szolgáltak, tanítottak a tudományok náluk letett kincseivel. Érdekes volt, hogy olyan egyetemi tanár is, aki jóformán falun sem igen volt, milyen közvetlen tudott lenni a népfőiskolai előadásában s hogy fel tudta ébreszteni a fiúk szeretetét személye és tárgya iránt. Nem igaz, hogy egyetemi tanárok nem tudják ismereteiket, tudományukat falusi fiukhoz közelvinni. És ezt nem azáltal érték el, hogy túlságosan népiesen beszéltek volna, hanem egyedül az ifjúság iránt érzett szeretetük és szolgálatkészségük lelke által. Milyen fontos, hogy a lélek tudósainkban tovább is erősödjék és világlítson. A nép hálás lesz érte.

Előadókink voltak: *Dr. Imre Lajos* theologiai tanár: egyházunk munkái cím alatt a vasárnapi iskoláról. *Sipos Géza* lelkipásztor (Kvár) u. a. alatt az ifjúsági munkáról. *Bíró Mózes* lelkipásztor (Kvár) egyházunk egyéb munkáiról: misszió, szórvány-, szegény- és beteggondozás, sáfárság stb. *Nemes Dezső* lelkipásztor (Magyarkiskapus): hitvallásismertetés. *Dr. Juhász István* egyet. int. tanár: egyháztörténet. *Kovács Lajos* tanító (Kvár): egyházi ének. *Dr. Szabó T. Attila* egyet. ny. rk. tanár: történelem. *Dr. László Gyula* egyet. int. tanár: műelődéstörténet. *Keller Gyula* tanító (Gesztrágy): földrajz. *Ady Lászlóné* tanítónő (Magyarkapus): számtan. *Dr. Örvösi Pál Zoltán* egyet. m. tanár: méhészet. *Nagy Miklós* EMGE titkár: gazdasági ismeretek. *Ady Elemér* lelkipásztor (Gyalu): gazdakörök munkája. *Ady László* lelkipásztor (Magyarkapus): kalotaszegi műemlékek. *Dr. Tonk Emil* orvos (Kvár): egészségügy. *Tőkés Tibor* lelkipásztor (Kőrösfő): szövetkezetek. *Kali Sándor* tanító (Kvár): fogalmazás. *Bakó Ferenc* tanító (M.-kapus): ének. *Zöld Gábor* tanító (M. kiskapus): ének. *Járosi Andor dr.* luth. lelkipásztor (Kvár): irodalom. *Vásárhelyi Z. Emil* festőművész (Kvár): a rajzolásról. Végül, akit elsősorban kellett volna említenünk, jelen volt egy alkalommal *Reményik Sándor*, a nagy erdélyi költő, aki verseiből olvasott fel sokszáz főre menő falusi gyűlekezetünk előtt, a legméltóbb helyen: a templomban.

c) A munka.

1. A népfőiskola munkarendje a következőkből állott:

Reggel 6-kor felkelés, $\frac{1}{2}$ 7—7-ig torna, 7-kor templomozás, $\frac{1}{2}$ 8—8-ig reggeli, 8—12-ig előadások, 12—1-ig ebéd, 1— $\frac{1}{2}$ 3-ig szabad idő, $\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{2}$ 4-ig szabad foglalkozás, tanulás, olvasás, $\frac{1}{2}$ 4— $\frac{1}{2}$ 6-ig előadások, $\frac{1}{2}$ 6—6-ig énekóra, 6—7-ig vacsora, 7—8-ig silencium, 9-kor lefekvés.

2. Tantárgyak szerint nyújtott ismeretanyag:

a) Elemi ismeretek.

Irdás, olvasás, fogalmazás. A helyes magyar írás és olvasás elemei. Az olvasást különösen a délutáni szabad foglalkozás keretében gyakorolták állandó felügyelőjük Dezső Tibor III-ad éves theologus vezetése alatt.

Számtan, mértan. Számtani alapműveletek, törtek, terület-számítások, kamatszámítás.

Egészségtan. Fertőző betegségek. Az ifjúság és a nemi kérdés.

Földrajz. Magyarország hegy- és vízrajza, vármegyéi, városai. Gazdaságföldrajz.

b) *Nemzeti nevelés.*

Irodalom. Arany János és kora. Arany költeményeinek tárgyalása. Mire tanít március 15. Reményik Sándor költészete.

Történelem. A magyarság és székelység eredetének kérdése. A kalotaszegi jobbágyság története a XVII-ik században. A honfoglaló magyarság műveltsége. A magyarság középeurópai hivatása.

Egyháztörténelem. Szent István király és a magyar kereszténység kialakulása. A magyar reformáció kialakulása. A magyar reformáció missziója az erdélyi románság és a csehek között. Magyarország egyházai. Kalotaszegi egyházi műemlékek.

c) *Társadalomismeret, gazdaságtan.*

Szövetkezetek jelentőségéről. Gazdakörök szerepe a falu életében. Gazdaszervezkedés, gazdasági ismeretek, méhészet.

d) *Népi nevelés.*

Ének. A mi dalaink c. daloskönyvünk énekeit tanulták, nemzeti és egyházi énekeket gyakoroltak mindennap.

BCU Cluj / e) *Nemzeti nevelés* ersity Library Cluj

Minden reggel résztvettek a reggeli gyülekezeti istentiszteleten, minden este külön bibliaórán. Mindkét szerdán este a helyi ifjúság összejövetelén.

Hítvallás. A heidelbergi káté alapján az egyházzól, Szentlélekről, imádságról voltak megbeszéléssel együttjáró előadások.

Egyházzunk munkái. Vasárnapi iskola, ifjúsági munka, szövetségeink élete, szórvány, misszió, árvák, betegek, szegények és agok gondozása.

d) *Közösségi élet.*

Két héten át együtt lakott az öt faluból egybegyűlt ifjúság. Községi szervezetben. (Új-reménységfalva, bíró, kisbíró vezetése alatt.) Négyszer jelent meg Kalotaszegi Ugartörés címen a közönség újságja, mely az előadások vázlatát, napi krónikánk fontosabb híreit közölte. Együtt étkeztek. A kenyérről, zöldségfélékről ők gondoskodtak. Otthonról hozták, mindenik amennyit akart és amiből leginkább hozhalott. Pénzben senki nem fizetett. Napos-szolgálatot végeztek. Gondoskodtak a helyiségek rendbentartásáról, fűtésről, világításról.

Az idegenek két szobában voltak elhelyezve Dezső Tibor theologus felügyelete alatt, aki nemcsak arra vigyázott, hogy az öröm és jókedv túlságos magas fokra ne hágjon, hanem minden

este bibliórát is tartott a fiúk részére. Alkoholt a két hét alatt nem fogyasztottak, dohányos egy sem volt a húsz fiú között.

Egyik legkedvesebb esténk a helyi ifjúság (fiú és leány) egyik szerda estéli összejövetele alkalmával volt, amikor a komoly dolgok elvégzése után vígan, nótázva maradt együtt a népfőiskola a faluból nagyszámban összegyűltekkel.

A vizsgát és rövid záróünnepélyünket március 8-án tartottuk a közelbenlakó előadók és a helybeli presbiterium részvételével. Rövid áhitattal és az „Isten velünk, viszontlátásra“ kezdetű, konferenciáinkon oly sokszor elhangzott énekünkkel fejeztük be.

Ady László.

III.

A Székelyudvarhelyen tartott népfőiskola.

Folyó év február 2 től március 2-ig tartottuk a visszatért erdélyi részen az első népfőiskolát a székelyudvarhelyi IKE védnöksége alatt.

Célunk az volt vele, hogy egyrészt székely ifjainkat tovább képezzük, másrészt falujok közösségében magyarságuk öntudatosabb szolgálatára neveljük, végül az egyházmegye területén most örvendetesen kibontakozó IKE munkába mélyebb hittel és több felelősséggel dolgozó ifjakat állítsunk. A közösségbe történt egybegyűjtéssel és neveléssel önmagukról való lemondásra, egymás iránti felelősségre igyekeztünk őket vezetni.

Hogy célunkat minél tökéletesebben elérhessük, e szempontokat kellett az ifjak kiválasztásánál, az anyag összeállításánál, az előadók meghívásánál és mindennapi közösségű életüknél biztosítani.

Az ifjak kiválasztására a helyi ifjúsági egyesületeket, ilyen hiányában magát az ifjúságot és a lekipászorokat kértük fel. Közös megállapodással küldötték a szerintük legalkalmasabb ifjút. Nem a piacosságra, hanem a lelki arravalóságra voltak tekintettel s tanfolyamunk végeztével nyugodt lelkiismerettel megállapíthatom, hogy a kiválasztás majdnem tökéletesen sikerült. Arra is vigyáztunk, hogy egykorú ifjakat vegyünk fel, 18—20 éveseket. Ez ellen kezdetben többen kifogást emeltek, de örvendek, hogy ennek helyet nem adtunk. Olyan rövid idő alatt, mint amennyi egy tanfolyamra rendelkezésre áll, eleve vigyázni kell minden olyan akadály elhárítására, ami a közösségi élet kialakulását kedvezőtlenül befolyásolhatja. A nagy különbség pedig ilyen akadályt képezhet.

Az anyag összeállításánál az anyaországbeli református népfőiskolák tapasztalati alapon is nyugvó beosztását vettük irányadónak, melyek általában a hivatásbeii, nemzeti és egyházi nevelésre fektetik a főszűlyt. Természetesen a nagy kategóriákon belül a helyi jelleget mindenben kidomborítottuk.

A feldolgozott anyag 5 csoportra oszlott:

1. *A vallásos nevelés.* Itt általában a keresztyén élet alapjaival és egyházunk élettevékenységeivel ismertettük meg őket, különösen behatóan foglalkozva az erdélyi IKE munkával, a falusi ifjúság megszervezésével, a helyi IKE munkák eredményesebb végzésének lehetőségeivel. Egyházunk történetéből három korszakot, és pedig a reformációt, a szenvedések korát és a jelenkort ismertettük. Hetenként résztvettek a gyülekezeti IKE bibliáóráján, naponként, reggel és este áhitatot tartottunk Márk evangéliuma alapján. Az ifjak valamennyien egy „*Itt az Isten köztünk*” című bibliáolvasó kaiauzt kaptak ajándékba s igyekeztünk már itteni közös életükben a bibliáolvasást és imádkozást mindennapi gyakorlattá tenni. Egy hónap alatt nagyon keveset lehet dolgozni a gyülekezetekben rendelkezésre álló végtelen időhöz képest, arra igyekeztünk hát, hogy ez a kevés a leglényegesebb legyen, ami maradandó és meghatározó lelki benyomást gyakorol az ifjúra: találkozzék Krisztussal és szolgáljon az anyaszentegyház közösségében. A népfőiskola végén tartott beszámolójunkban az ifjak bizonyágtételéből azt láttuk, hogy ez a találkozás megtörtént, vagy történőben van. Egészen természetes, hogy ezek az ifjak lelkipásztoraik részéről otthon gondos lelki felügyeletre szorulnak, mert a hatás maradandóságát csak így biztosíthatjuk.

2 *Elemi ismeretek.* A helyesírás, olvasás, mérés, rajzolás, számolás és egészségápolás legfontosabb tudnivalóit adtuk gyakorlat formájában. Itt lépten-nyomon az iskolai tanítás hiányosságainak mély nyomait vettük észre. E téren az otthoni IKE munkának kell elvégeznie azt, amire egy ilyen rövid tanfolyam elég, ha a figyelmet kényszerítő módon felhívja.

3. *Nemzeti nevelés.* Irodalom, történelem, földrajz tartozott e csoportba. Az irodalom ismertetésénél nem az irodalomtörténetnek, hanem magának az irodalomnak a megismerése képezte a fáradozás célját, nem követtünk el önkényességet, ha a nagy anyagból azt választottuk ki, ami közösségi és magyar gondolkozásukban öntudatosítja. Néhány ifjú annyi energiát fordított már rövid életében felügyelet nélküli habzsolásra, hogy azzal az egész magyar irodalom javát végigolvashatta volna. Ezek az órák inkább terelgetések voltak a kiesebb tájak felé, mint megelégtetés a kies mezőkön. Mindenünnen szól a figyelmeztetés, hogy munkánk csak akkor ér valamit, ha otthon folytatása lesz. — A történelemórák a nemzeti elhivalás tudatának ébresztői és erősítői voltak. Az a szempont érvényesült, hogy Isten ennek a népnek útját kijelölte, ezen az úton vezeteti Ázsia mélyéből, a legendák világából, küzdelmeken, győzelmeken, bukásokon, erényeken és bűnökön át a mai napig, a mai nemzeti feladatokig. Ez az út Isten hatalmas keze alatt vezető magyar-út. Abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy ezen az úton ifjainkat egyik lelkipásztor vezethette végig, kinek tudása, hite, melegen érző lelke, közvetlen beszéd-

módja biztosíték volt arra, hogy a legtöbbet és legjobbat adja, ami ilyen témakörből, ilyen ifjaknak egyszer adható. Földrajznál nemcsak a geográfia, hanem a geológia és geopolitika szempontjai is érvényesültek. Az előadó szintén kiváló szakember volt, emellett székely ember is és udvarhelyi is. A nemzetnevelés körében foglalt helyet az állampolgári nevelés, ahol a legegységesebb honvédelmi, jogi, közigazgatási kérdésekkel ismerkedtek meg, amelyeknek gyakorlására falusi életkörülményeik között akad alkalom a nemzeti szolgálat teljesítésére.

4. *A népi nevelés* főképp a népzene, néptánc, népdal elméleti ismeretét és gyakorlati elsajátítását ölelte fel. Minden fiunknak egyelőre a kezében, a tanfolyam végén már a lelkében volt a „Mi dalaink“ ősi hamisítatlan magyarsága és érzésvilága. Fiaink mindennap ezeknek pattogó ritmusaira vonultak fel vidám ének szóval lakóhelyükről a munkaterembe, szünetben, szabad időben ennek a dallamai csendültek fel s ennek dallamaira járták legősibb elfelejtett, de újra megtanult népi táncaikat. Az ifjúságnak egy lelkes ifjú barátja, minden szabad idejét a fiúkkal való foglalkozásra fordította. Ő is tanult tőlük, de többet tanultak ifjaink tőle. Megindító volt a záróünnepély lelkesedése, mikor ifjaink a közönség előtt a magyar és székely népi kincs remekeit dalban és táncban bemutatták.

5. *A gazdasági nevelés* részben szakképzést, részben hivatásbeli nevelést nyújtott, mezőgazdasági, háziipari és közigazdasági tárgykörből hallgattak előadásokat, részben helyi, részben anyországi vendégelőadóktól, de mindenkor a sajátos udvarhelymegyei adottságok és feladatok kidomborításával.

Az előadók nagyrészen székelyudvarhelyiek voltak. Ismerősök a fiúkkal és viszonyaikkal. Egy kivételével valamennyien reformátusok, az ifjúságnak barátai, az erdélyi magyar sors felelős hordozói, egyházunknak régi kipróbált munkásai. Sajnos, a felölelt anyag sokoldalúsága miatt elég sok előadóra volt szükség. Igyekeztünk arra, hogy a szakképzettséget és lelki arravalóságot lehetőleg egy személyben kapjuk meg, ezért kellett elég nagyszámú előadót foglalkoztatni. A tapasztalat azt igazolta, hogy talán mélyebb munkát végeztünk volna kevesebb előadóval, mert több alkalom nyílt volna a nevelő lelki hatásának. Erről azonban jobb megoldás hiányában részben le kellett mondani.

A közösségi élet gyakorlására elég sok alkalom volt. A fiúk közös internátusban voltak elhelyezve, napi életük előre meghatározott és szigorúan betartott napirend keretei között mozgott. Nevelőjük egy ifjú lekipásztor volt, állandóan együtt volt a fiúkkal, felkelésükben, lefekvésükben, pihenésükben, munkájukban, étkezésükben, szórakozásaikban, tornagyakorlatokban, áhítatukban naponként vezető sorstársuk. Az ifjak a közösségi rendbe és fegyelembe elég jól beilleszkedtek. Fegyelmezési eset két ifjúnál egy-egy alkalommal vált szükségessé. Amikor meggyőződtek, hogy választaniok

kell a közösségben való továbbmaradás, a feltétlen engedelmesség vagy az eltávozás között, engedelmesen hajtották magukat az előre még szokatlan fegyelem igájába. Öröndetes tény volt, hogy az ifjak önkormányzata az ellentétek békés megoldásának és eloszlásának legkeresztyénibb formáját mindig megtalálta.

Tanfolyamunkon az *anyaországi KIE képviselőletében* többen részt vettek, részben mint átvonuló, részben mint állandó vendégek. Ezáltal a közösségi érdekkör Udvarhely megye határain túl egész a Dunántulig és a Felvidékig kiterjedt. Tapasztalatot, megértést, szeretetet hoztak ifjaink közé. Ifjaink a velük való közösségben megérezhették, hogy a közös eszményekért, a közös egyházi és nemzeti szolgálatért az egész ország református ifjúsága velük együtt dolgozik.

Megemlíteném, hogy az ifjúság iránt különös felelősséget hordozó esperesünk gondoskodásából a népfőiskolai tanfolyammal egyidőben az udvarhelyi egyházmegye ifjúsága *körzeti konferenciákon* vett részt, ezernél több fiú és leány gondolatokban és lélekekben ugyanazokkal a kérdésekkel találkoztak, mint a főiskolások. El bennük a reménység, hogy a népfőiskolás ifjak a lelkipásztorok kellő irányításával ennek a lélekek megmozdult hatalmas ifjú seregnek értékes szolgálói, a lelkipásztoroknak alkalmas és munkás segítőitársai lesznek. Ehhez a munkához tudásuk még igen kevés, de a lélek több a tudásnál s vigyáznunk kell, hogy a lélek ki ne aludjék.

Tanfolyamunkon 32 ifjú vett részt. Gyülekezetenként egy ifjú Ennyi embernek egy hónapi fenntartása bizony elég sokba került. A kormány anyagi támogatása nélkül munkánkat nem végezhetjük volna el, hiszen a fiúk fejénként csak 10 pengő díjat fizettek s ennek ellenében is könyveket kaptak, egy párszor moziba és színházba vittük őket (Elnémult harangok, Kelet felé stb.) Nem kisjelentőségű tény a kormány nagymérvű támogatásának megnyerése, amit népfőiskolánk céljára a székelyudvarhelyi IKE lelkes ifjú elnöke, aki országgyűlési képviselő is, eszközölt ki. Az a lelkesedés, ami a népfőiskola iránt az ifjakban, az előadókban, a gyülekezet lelkipásztoraiban és a közösségben megnyilvánult, reményt ébreszt bennünk, hogy anyagiak tekintetében a jövőben mind jobban lehet és kell a magunk erejére támaszkodnunk. Az ifjak ragaszkodását és lelkesedését a népfőiskola iránt mindennél jobban igazolja a tanfolyam végeztével előterjesztett azon kérésük, hogy még legalább két hétig a népfőiskola közösségében maradhassanak.

Még arra a kérdésre szeretnék felelni, hogy a népfőiskolának mint új munkalehetőségnek van-e jövője és szerepe az egyház életében és milyen szempontok érvényesítésére kell a további hasonló munkában különösképpen vigyázni?

Vigyáznunk kell, hogy a népfőiskolát minden divat jellegétől megfosszuk. Igyekezzünk az egyházéplő munkaalkalmainak sorába beiktatni, nem csupán formailag, hanem lelkileg. Ez a követel-

mény pedig azt jelenti, hogy ahol a mi rendezésünkben népfőiskola nyílik, az legyen valóban református, álljon az Ige és Szentlélek irányítása alatt, mert a nemzeti nevelés reményeinek csak olyan mértékben tehet eleget, amennyiben lelkivé, egyháziává és reformátussá tud válni. Igyekezzünk továbbá anyagi tekintetben minél függetlenebbekké tenni magunkat, igyekezzünk végül külső formájában és belső tartalmában erdélyi magyar és református nevelési érdekeinknek megfelelő népfőiskolai tervet alkotni. Ezzel a keresők számára az utat könnyebbé s egyházunk életében a népfőiskolát a szolgálat igen áldásos eszközévé tehetjük.

Dávid Gyula.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A világ vége.

(Folytatás.)

3. Mit mond Isten Igéje a világ végéről?

a) Először is azt mondja, hogy a világ véges és amint a világnak kezdete volt a teremtésben, úgy végének is kell egyszer lennie. Ez a tanítás szemben áll minden olyan emberi gondolattal, amely a világnak örökkévaló létét és ezen a világon élő emberiségnek örökkévaló jelentőséget akarna biztosítani vagy vallani. Tagadása és ítélete ez minden emberi nagyságnak, amely az embert és a világot önmagától valónak és önmagában megállani képes nagyságnak és hatalomnak akarná tartani és minden ilyennel szembeeszegezi Isten szavát és ítéletét: a világ elmulik és annak dicsősége elvész. A világ, amely Isten teremtésében tökéletes és jó volt, a bűn következtében lett színhelye a nyomorúságnak, mert az ember bűne volt az, amely a világot is elszakította Istentől, az ember bűnének eszközévé tette s amely miatt Isten harag alá vetette a világot is. A világban tehát az, ami gonosz és rossz, nem valami ideiglenes tévedés, nem szépséghiba, nem orvosolható gyarlóság, hanem a bűn következménye, s ezért van a világban szenvedés, nyomor, gyűlölködés, veszedelem s ezért képtelen az ember azt a világot, amely a teremtésben az ő uralma alá volt adva, hogy uralkodjék azon, a maga uralma alá hajtani és felette rendelkezni. Éppen ezért azonban a világ vége nem mást jelent, mint a világ jelen alakjának megsemmisülését. A biblia úgy írja le a világ végét, mint olyan eseményt, amely a világ jelen formájának megsemmisülésével jár. Mikor az Úr napja eljön, az egek tűzbeborulva felbomlanak és az elemek égve megoldvadnak (II. Pét. 3). A Jézus utolsó dolgokról szóló beszédeiben olvassuk, hogy a nap elsötétedik, a hold nem fénylik, a csillagok az égről lehullanak és az egek erősségei megrendülnek (Máté 24). Ezen jelek mellett az egész emberi nemzet életében is súlyos jelek mutatkoznak. Nemzet nemzet ellen támad, éhség, pusztulás és dög-halál és földindulás támad mindenfelé, az emberek között ellenségeskedések, egymás elárulása, gyűlölködés, a gonoszság megsokasodása és a szeretet meghidegülése jelzik e félelmes idő bekövetkeztét. (Mt. 24) Ez a tanítás viszont ellenkezik minden olyan emberi felfogással, amely a világ végét valamilyen, az ember tökéletességre való jutásában, kitűzött célja elérésében akarná találni. A biblia

eredeti szövegében a világvége nem katasztrófa, értelmetlen, vak pusztulása, megsemmisülése a világnak, hanem, amint az eredeti kifejezés mondja: beteljesülés, az előre megállapított véghez, célhoz, teljességhez való elérés, de ezt a célt nem az ember tűzte ki és ezt a teljességet nem az ember hozza el, hanem Isten. Így a világ végéről szóló keresztyén hit ellenkezik azzal, hogy a világ végét valami utópisztikus boldogságban, az emberi történelem elképzelt tökéletességében lássuk. A világ vége nem egy történelmi fejlődés eredménye, utolsó pontja, beteljesedése, hanem éppen áttör minden történetet, minden meghosszabbítását az embervilág folyamatainak és ezt kettészelve, nyugodt és lassú fejlődését megszakítva, egy isteni, tehát nem emberi tettel veti végét minden történelemnek. Az embervilág, az emberi történelem a bűn alatt van, a bűn hatalma alatt nyög, ettől megszabadulni, a világnak a bűn miatti nagy kérdése megoldódni csak egy ilyen lényével történhetik Istennek. A világ megítélése tehát nem a világtörténet folyamán, egyes emberi eszmék és eszmények diadalra jutásával történik, amint ezt a régi mondás: „a világ története a világ megítélése”, kifejezte, hanem azzal, hogy Krisztus ítélete pontot tesz minden emberi törekvésre és véget vet azoknak.

b) De amint a világ végét Krisztusnak a világ feletti ítélete képezi, az az ítélet, amely a bűn felett hangzik el, úgy nem ez az ítélet az utolsó szó, ami ebben a tényben megnyilvánul. Az ítélet lényege az, hogy a bűn, amely miatt meg van romolva a világ, végleg elpusztul. Ez a gondolat azokban az emberi ábrándokban is kifejeződik, amelyekel a világ végéről szoktak táplálni. Mindegyik úgy képzei el ezt, mint olyan időt, amelyben megszűnik minden nyomorúság és vége lesz minden olyan olyan akadálnak, amely az embereket Istentől elválasztotta. Ebben a várakozásban minden emberi reménykedés megegyezik és itt nincs különbség aközött, hogy az ember ezt a képzelet színeivel rajzolja-e ki magának, mint a történelem és költészet nagy ábrándozói, vagy maga próbálja megvalósítani, mint azok, akik akár a gazdasági, akár a műveltségi viszonyok megjavulásától várják ennek e változásnak eljövételét. Még az olyan, Istennel egyáltalán nem gondoló, sőt Isten ellen harcoló felfogások is, mint a bolsevizmus, alapjában véve ennek a vágyakozásnak a kifejezői és minél jobban tagadja valaki a hit valóságát, annál jobban ki van téve annak, hogy a maga képzeletére, vagy erejére számítva akarja megvalósítani a világ és az emberiség tökéletesedését. De mindezek az emberi reménykedések és törekvések kudarca abban van, hogy a világ nyomorúsága okát nem a bűnben keresik és emberi erővel megoldhatónak vélik. Ezzel áll szemben a hit tanítása, amely szerint a világra Krisztus ítélete vár. Erről az ítéletről sok helyen emlékezik meg a biblia. Már az ószövetség úgy írja le, mint amelyben megítéli Krisztus a nemzeteket, az egész emberiséget, amelyben megsemmisülés vár minden emberi nagyságra, bölcsességre és hatalomra, mert ezeknek el kell veszniök Krisztus ítélete alatt.

Az újszövetség prófétai könyve, amelyre legfőképpen szoktak hivatkozni, s amelyet leginkább félre szoktak érteni, a Mennyei Jelenésekről írott könyv, megdöbbentő színekkel festi ezt a világítéletet, amelynek áldozatául esik mindenki, aki nem viseli homlokán a Krisztus megváltottai bélyegét, amelyben megemmisülnek országok és hatalmasságok, háború, éhség, pusztító betegség száll az emberekre, maga a föld és az égitegek is elpusztulnak az ítélet szavára, Isten választottait pedig, akik ebben a világban élnek, üldöztetés, nyomorgatás, szenvedések várják. Krisztus ezen ítéelő munkája az apostoli hitformában is benne foglaltatik, mikor a Krisztus visszajöveteléről, éők és halottak feletti ítéletéről tesz vallást.

A ó világ pusztulása után azonban az új világ születése következik. Ez az új világ már a bűn hatalmából kivett, megváltott, tökéletes világ. Az, amelyre Isten teremtette s amilyenné lehet akkor, ha megszabadul a bűn terhétől és az átoktól, ami a bűn alatt rajta fekszik. Pál apostol úgy írja le és úgy nézi ezt a mostani világot is, mint amely ezen új világ felé törekszik és vágyakozik. „Az egész teremtettség — mondja — egyetemben fohászodik és nyög, mind idáig.” A világ a bűn miatt hiábavalóság alá van vetve, nem önként, tehát nem önmagáért, a maga akaratából, hanem azért, mert az ember bűne miatt ő is ítélet alá került. De ez a teremtett világ, mintha élőlény lenne, úgy vágyik, olyan megfeszített sóvárgással néz arra az időre, amikor megszabadul a nyomorúság alól, mely alá vettetett és megjelenik és valósággá lesz az a végzés, amit Isten a maga gyermekei számára hozott a világ kezdete előtt. Milyen csodálatos szemlélete ez a világnak, milyen mélyen, valóságosan, a világ lényegébe és titkába hatolva magyarázza meg azt a hiábavalóságot, ami a világot jellemzi s azt a teljességet, amire ennek a világnak jutnia kell. Az átok alól való felszabadulás egy új világ születése. Ezt a világot úgy írja le a biblia, mint a tökéletes békesség világát, amelyben nincs többet ártalom és gonoszság, ahol minden teremtett lény betölti azt a feladatot, amelyre Isten rendelte. Úgy írja le, mint ahol nincs szenvedés, mert Isten eltöröl az emberek szeméről minden könnyet, és halál nem lesz többé, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, ahol újjá lesz minden, mert elmúltak az elsők, vagyis elmúlt az első világ, a bűn világa s helyette Isten világa, Isten országának teljessége köszöntött be. Ebben a világban csak élet van és Isten dicérete örökké, csak neki szolgál mindenki és mindenki meglátja Istent, és amint egyik zsoltár mondja: én felszerkenek, tehát Isten valóságos látása a legteljesebb mértékben elég lesz az ember számára úgy, hogy ezen kívül semmi másra nem vágyakozik.

Az ember így áll most már a világban, mint két világ vándora. A maga jelen életében ehhez a világhoz tartozik, ebben él, ebben kell neki dolgoznia és szolgálnia Istent, de tudja, hogy egy másik, tökéletes világ vár rá, amelyben beteljesedik a világ sorsával együtt az ő sorsa is, és erre a tökéletes világra teljes szívvel

várakozik s benne reménykedik. Ha ezt nem tenné, akkor ez azt jelentené, hogy teljesen átadja magát ennek a jelenvaló világnak, összeköti a maga sorsát ezzel s így akarja magát is az ítélet és pusztulás alá állítani. Ha emberi erővel akarna megszabadulni a világ sorsától, akkor csak ábrándokba merülve megcsálná önmagát, alaptalan és hiú reményeket táplálva. Egyedüli menekülése, hogy higgyen Isten tervében és ragaszkodjék hozzá. Legyen tisztában azzal, hogy a világ feletti ítélet feltartóztatatlan és így éjjen, a mulandó, vége felé közeledő világban.

c) Éppen ezért meg lehet érteni azt a sok próbálkozást is, amellyel az emberek a világ végének és az új világ helyreállításának idejét kiszámítani szerették volna. Érthető emberi próbálkozás ez, de amilyen érthető, éppen annyira ellenkezik Isten akaratával. A bibliaiban ugyan sok helyen olvasunk adatokat, amelyekről első pillanatban azt lehetne hinni, és sokan azt is hitték, hogy pontos időszámítás alapjai lehetnek. Egészen számszerű adatokat találunk a Dániel könyvében, ahol egyik helyen (10. f.) hetven hétről van szó, amely időben hatvankilenc hét múlva helyreállítatik az ország és eljön a Messiás, de ennek a végén ismét hatalmat vesz a bűn, megöletik a Messiás. Másutt 1335 nap az, ami alatt a világ sorsa beeljesedik. Ezekre a számokra különösen rajongó szekták szoktak építeni s kiszámítani a világ végének pontos idejét. Ahogy azonban ezt tették, az teljesen ellenkezik a biblia helyes felfogásával. Minden ilyen számítás figyelmen kívül hagyja azt aényt, hogy Isten Igéje nincs semmi emberi számításához kapcsolva és nem is enged meg semmi ember kombinációt. Ezek a jóslatok nem is pontos időszámításra akarnak alapot adni, hanem olyan képek, amelyekkel Isten a maga népének türelmét és kitartását akarja fenntartani. Maga az a tény, amire utalnak közvetlenül, Jeruzsálem helyreállítása, csak képe a világ végének és Isten országa eljövételének. Az az íge, amit olvastunk, figyelmeztet erre, mikor Jézus minden ilyen emberi számítástól óvja tanítványait azzal, hogy nem az ő dolguk kutatni az időket és alkalmakat, amiket Isten a maga hatalmának tartott fenn.

Mégis azt olvassuk az újszövetségben, hogy az idő, amikor a Krisztus visszajövele megtörténik, közel van. A Bíró az ajtó előtt áll, az idő rövidre van szabva, — olvassuk, és az újszövetségi írók megrójják azokat, akik azt hajlogatják, hogy az Úr elkésett a maga ígérétevel és eljövetele elmarad. Az egész őskeresztyénség ebben a tudatban élt és Pál apostolt arra nézve kérdezik meg a korinthusi keresztyének, hogy egyáltalában érdemes e már változtatni az embernek a maga sorsán valamit, ha úgyis kevés idő van hátra. Ezek a bibliai helyek a legkülönfélébb magyarázatok tárgyai voltak az egyház története folyamán. Némelyek azzal próbálták ezt a kérdést megoldani, hogy azt mondták: a Krisztus visszajövele csak az őskeresztyének egy, a maguk korában táplált várákozása volt, amelyről később kitűnt, hogy tévedésen alapszik s amelyet az akkori hívők lelkiállapotából lehet magyarázni. Ezt a megoldást

mi semmiképen sem fogadhatjk el, mert ez ellenkezik az Irással s Isten Igéjével, amely nemcsak ezeken a helyeken, de mindenütt tantja, hogy a Krisztus uralmának s ezzel a megváltás művének be kell teljesednie aszerint, ahogyan azt Isten kezdetől fogva elrendelte. Egy másik magyarázat azt mondotta, hogy a Krisztus eljöveteletét nem egyszerűnek kell felfognunk, hanem azt kell érteni alatta, hogy Krisztus a maga Szentlelke és Igéje által állandóan jön és eljövele különböző jelei az egyház történetének nagy eseményei. Krisztus jött el egyházához a középkori egyház nagy hitvallóban, Ő jött el a reformációban, mint eljön mindig, mikor egyháza róla bizonyosságot tesz és védelemre szorul az Ő Iisza Igéje. Akármilyen tetszetős is ez a gondolat, ez sem oldja meg a kérdést. Mert bár igaz, hogy Krisztus Szentlelke és Igéje által jelen van egyházában, de emberi személyiségek és események sohasem azonosíthatók Isten Igéje alapján a Krisztus visszajövetelének, a biblia által egyszerűnek, véglegesnek, ítélletesnek és Krisztus munkája beteljesítésének hirdetett tényével.

Mit jelent tehát az, mikor azt olvassuk, hogy közel van a Krisztus visszajövele, hogy az idő rövid? Tarthatjuk-e ezt csak egy képes kifejezésnek, gondolhatjuk-e, hogy Istennek ezzel csak az a célja, hogy ébrentartsa kitartásunkat, vagy nézhetjük-e úgy, mint egy kornak később tévedésnek bizonyult ábrándját?

Mindezeknek a felfogásoknak és magyarázatoknak az a nehézsége és eredendő hibája, hogy Isten szavát emberi szavá akarják tenni s emberi gondoljattal és elképzeléssel akarnak hozzája közeledni. Ebben az értelemben egy cseppet sem jobbak, mint azok a rajongó vagy tudákos feltevések, amelyekről az előbb beszéltünk és okvetlen oda is vezetnek valamelyikhez ezek közül. Látnunk kell tehát először azt, hogy Isten a világ végéről és Krisztus visszajöveteléről szóló szava emberileg meg nem közelíthető. Amint az emberi megismerés tárgyai közül kivétellett a kezdet és a vég titka, úgy az emberi gondolkozás és képzelet csak az idő és tér keretei között tud működni. Isten pedig felül van időn és téren, az ő szava ezek alá nem vonható. Hogyan is gondolhatná az ember, hogy azt, ami az emberen, minden emberi gondolon felül van és attól annyira különbözik, mint ahogyan a szent és bölcs Isten különbözik az embertől, hogy azokat a gondolatokat, amikről Isten azt mondja, hogy amennyivel magasabbak az egek a földnél, annyival magasabbak azok a mi gondolatainknál, mi megközelíthetjük és megérthetjük. Isten nem a ma vagy holnap, a közel, vagy távol, az idő és tér korlátai között munkálkodik és szól, hanem az örökkévalóság tér és idő, közel és távol nélküli végtelenségében. Istennek egy pillantás a múlt és a jövő, az ami nekünk nemzedékek egész sorának pusztulása és újak keletkezése. A közel és távol csak egy értelemben lehetséges Istennel kapcsolatban: közel van az, ami Istennek a Krisztusban megjelent kegyelmében van és távol van az, ami Istentől elszakítva van. Ebben az értelemben a világ vége és Krisztus eljövele mindig közel van és mindig távol.

Közel annak, aki Istenhez van közel, aki hozzá akar jutni, aki őt várja, mint az élete megteljesedését és teljességre vivőjét, és távol annak, aki nem akarja elfogadni a kegyelmet és meg van elégedve a földi étellel. Az Isten országának beteljesülése, a világ vége és Krisztus uralma eljövetele kérdése tehát nem olyan, amire igennel vagy nemmel lehetne felelni, nem olyan, amelyet az emberi időszámítás határai közé lehetne vonni, s aminek az idejét akármiféle emberi számlással meg lehetne állapítani. Minden nagy világeseemény, nyomorúságok és háborúk, a bűn kiáradása és kérkedése, ami pusztulást és veszedelmet okoz a világon, előrevetett jele annak, hogy Krisztus uralma véget fog vetni a bűn hatalmaskodásának, s országlása végleges beteljesedését elhozza. Nemcsak az apostoli időkben, de minden időben szól az üzenet: a Bíró az ajtó előtt áll, az Úr közel, mert bár az idők és évek tekintetében nem tudjuk kiszámítani, mi ez a közel, de tudjuk azt, hogy ez azt jelenti, hogy Krisztus közel van azokhoz, akik őt várják, hogy azokat bevette uralmának királyi védelmébe s kegyelmének közelsége, akár ez életben, akár az élet földi határain túl, Isten országa diadala számunkra biztosítva van.

d) Ezért a világ vége számunkra nem is az ismeret, a tudás vagy nemtudás, hanem a magatartás kérdése, vagy még világosabban: a hit kérdése, amelyből származik az, milyen szerepet kell a világ végéről szóló hitnek betölteni a mi életünkben. A világ végéről szóló hit nem önmagában képezi tehát a mi hitünk tárgyát, nem mint a világ végességéről szóló felfogás, hanem úgy, mint amely össze van kötve a világ legyőzéséről, Krisztus visszajöveteléről és Isten országa beteljesedéséről való hittel. Ezek nélkül a világ végéről szóló minden elmélkedés, vagy üres képzelgés, vagy tudálatlan nagyképűség és nem is vezet másra, mint vagy ennek a világnak imádására, vagy egy kétségbeesett félelemre a jövőtől. Azért a keresztyén ember számára az alapkérdés nem az: mikor lesz a világ vége, hogyan, milyen körülmények között, mi történik akkor a világgal és az emberrel, hanem ez: mi következik ebből a tanításból a mi mai életünkre? És itt a következő dolgokat tanítja Isten Igéje:

1. Keresztyén embernek mindig mélyen kell éreznie a világ és az élet ideiglenességét. Tudnia kell, hogy ez a világ a maga jelen formájában és körülményeiben nem állandó. Amit egy énekünk így fejez ki: „E világ, mióta fennáll, ő mivolta sűrű változás, Minden dolga inség, bánat, keserűség és sóhajtozás. Nincsen benne állandóság, minden hiábavalóság.” A keresztyén embert ez arra teszi képessé, hogy míg mások e világtól teszik függővé a maguk életét, kétségbeesnek annak változásai felett, ettől várják és ebben találják a maguk élete igazi értelmét, ő tudja, hogy mindez elmúlik s minden emberi nagyság, minden földi hatalom, minden dicsőség és minden gazdagság alá van vetve a változásoknak s mindenekfelett a Krisztus ítéletének. A keresztyén embernek ez ad erőt arra, hogy független lehessen a világtól, ne adjon

túlságos sokat annak ítéletére, ne kösse le magát neki. Mindenkör ez adott a hívőknek olyan bátorságot, amellyel meg tudták óvni magukat attól, hogy kétségbeessenek a világ és annak szerencséje változásain és attól, hogy túlságosan ragaszkodjanak ahhoz. Minél bizonytalanabb e világ sorsa, annál bátrabban tekintenek arra a jövőre, amelyet a Krisztus ígéretei mutatnak neki. Ez a világleletti jövőre való tekintés, ez a világtól való függetlenség adta mindig a keresztyének igazi bátorságát, ez tette képessé őket arra, hogy vértanúságot, szenvedéseket vállaljanak, mert magukat mindig utasoknak tekintették egy muló világból az örökkévaló ország felé.

2. Ez azonban azt követeli tőlünk, hogy az életünk állandó készenlét legyen az Úr eljövételének várására. A biblia nem győz eléggé figyelmeztetni: éberek legyetek, vigyázzatok. Az Úr napja úgy jő el, mint a tolvaj éjjel, senki előre nem tudhatja, nem tehet ellene semmit, a napot és az órát nem tudják meg az angyalok sem az égben, csak egyedül Isten, aki elhozza azt, amikor akarja. Ebből származik a keresztyén embernek az a vonása, hogy mindig készen akar állni, hogy ezt a földi életet úgy tekinti, mint egy olyan megbízást, amelyről számot kell neki adnia. Ez megmenti attól, hogy a maga életét olyan dolgokra építse, amelyeknek csak itt van értéke. Egyrészt megmenti a világiasságtól, a világi javak túlbecsülésétől. A bibliában olvasunk egy történetet egy gazdag emberről, aki hatalmas vagyont gyűjtött össze s nem vette tekintetbe, hogy bármely éjjel parancsot kaphat a távozásra s akkor mindaz, amit összegyűjtött, kárbavész. A pillanatnyi örömkön, nyereségen kapkodó, csak a világnak élő, a maga jövőjét kínosan biztosítani akaró lélek nem keresztyén lélek és ma különösen megmutatja Isten, mennyi gyötrelém és csalódás származik ebből. De éppen úgy megóv ez attól, hogy megvessük a világot és elzárkózunk tőle. A világ a harag alatt van, de ez a világ az, amelybe Isten helyezett, amelyben feladatokat adott s amelyben akarja, hogy szolgáljuk őt. Pál apostol így figyelmezteti a korintusiakat: „Az idő rövidre van szabva, azért, akik sírnak, úgy legyenek, mintha nem sírnának, akik vígadnak, mintha nem vígadnának, akik vesznek, mintha semmijök sem volna s akik élnek e világgal, mintha nem élnének, mert elmúlik e világ ábrázata.” A világ mostani élete és a mi életünk, állandó várakozás arra a teljeségre, amelynek el kell jönnie.

3. De a világot csak akkor lehet így nézni, ha hiszünk Isten ígéretében, amelyet, nem az időkre és napokra, hanem a módokra és lehetőségekre, hanem a lényegre adott nekünk, amelyben ezt ígéri: Ime mindeneket megújítok. A Krisztus ítéletében, az ő dicsőséges eljövételében vetett hit ment meg bennünket úgy a léha magabizástól, mint a félelemtől. A Krisztus ítéletének eljövételére nem lehet könnyelműen és felületlesen nézni. Ez az ítélet reánk is szól, a világra is szól, és ez alól nem lehet menekülni semmi emberi erővel. Erre az ítéletre ha nézünk, a világ végére nem gondolhatunk másként, mint megrettenéssel, mert a világ vége

a mi végünk, minden ember vége, minden gőg, minden emberi akarás, minden emberi nagyság ítélete és pusztulása. De ugyanakkor a Krisztus eljövetele annak a tervnek teljességre jutása is, amelyet Isten a világ és a mi üdvösségünk felől elgondolt s amelyet Krisztusban reánk kiterjesztett s végrehajtott: azé a tervé, hogy a világ igazán az Isten dicsőségének helye legyen és mi igazán Istenhez jussunk. És ha erre gondolunk, a világ végére a félelem mellett örömmel és vágyakozással is nézünk, mert az, ami az életünkben töredékes és gyarló volt, ami a gyarlóság miatt olyan kevésbé tudott megvalósulni: Isten dicsősége, teljességre jut.

Egy középkori himnusz, amely a mi régebbi énekeskönyvünkben is benne volt, így szól erről:

Ama nap, a harag napja
A világot lángba dobja.
Mily irtózat fog az lenni,
Mindent híven számbavenni.
Harsonának szörnyű hangja
Hull a milliós sírhantra,
Kit-kit a Trón elé hajtvá.

De a félelmes ítéletben van szabadulás:

Én szegény, ott mit beszéljek,
Milyen pártfogókat kérjek.
Holt még a szentek is félnek.
Rólam Jézus emlékezzél,
Akiért a földre jöttél,
Veszni aznap ne engedjél.
Engem fáradtál keresve,
Értem szálltál a keresztre.

(Babits M. fordítása.)

A mi hitvallásunk pedig megmutatja azt, amiben bizhatunk, mikor erre a kérdésre: miféle vigasztalásod van abból, hogy Krisztus eljön ítélni eleveneket és holtakat — így felel:

Az, hogy minden háborúságomban és üldöztetésemben föl-emelt fővel várom Őt az égből ítélő bírámul, aki előbb érettem Isten ítélőszéke elé állott és rólam minden kárhoztatást elvett, hogy Ő mind a maga ellenségeit, mind az enyémeiket (azaz a bűnt) örök kárhozatra veti, engem pedig minden választottaival együtt a mennyei örömbé és dicsőségbe önmagához általvisz.

I. L.

Adatok, megjegyzések.

Pro futura cautela.

Sok faluk bánnak úgy érdemes papjokkal,
A mint nem kén bánni borjú pásztorokkal.
Ha a legjobb papra egy két előkelő
Megharagszik, sokszor ott ki nem telet ő,
Mert ezek ellene boron voksok vésznek
S kis kardcsón napján kitolói lesznek.
Mikor nagy sereggel gyűlnek a templomba,
Kell-e tovább a pap? kérdi egy goromba.
Nékem nem kell, mond ez, mert már két tehene,
Négy diszna van, sok az, annyi nem kellene.
Felhízott már köztünk, azért beszél fennyen,
Fogadjunk mást, szegényt, ő dolgdra menjen.
Más mond, hogy oty jól tart mindenféle munkást,
Hogy miatta nem kap sem kaszást, sem kapást.
Más, hogy dorgálódzik, más, hogy a papnének
Drágább szoknyája van, mint a bírónénak.
Más, hogy mikor felül a kar tetejére,
Gyenge szava, hangja, lassan hat fölére.
Ezek egyhez, azok más rosszakhoz kapnak,
Végre, dictum factum: menni kell a papnak.
Akkor két nagy rovást — mert nincs köztük író —
A szür-ujjból kihúz egy botskoros bírót.
A kitoló voksot metszi az elsőre,
Megesik, hogy nints is szüksége kettőre.
Másvit fehér s veres tengerivel élnek,
Melyet sok bölts faluk még szebbnek ítélnék.
A kimaró voksra a bírót rőt szemet
Ereszt a szür-ujjba, másokra fehérét.

*A tengerit osztán együtt felszámláldják,
S ha a veres szemet számos bbnak találják,
Akkor a jó papnak, ha nincs is mit enni,
Őt s hat gyermekével ki kell onnét menni.
S ha mond, hogy ártatlan, senki nem hajt arra,
Könyvét, fiát, magát hordják a határra.*

Gunyoros verszet a „papmarasztás” idejéből. „A Nagybányai Reformált Egyházmegye Története” c. műből.

Népiség és missziói munka.

A mult hetekben egy egyházi lap került a kezembe, egy olyan lap, amelynek eredete éppen a misszió ügye iránti felelősség felébredését jelentette abban az egyházkerületben. Amint végignézttem, meglepett, hogy az egész számban csak három olyan közlemény volt, ami vallásos és egyházi jellegűnek volt nevezhető: az egyik egy petítszedéses elmélkedés, a másik egy rövid utasítás arról, hogyan kell a templomban viselkedni s a harmadik egy bibliaolvasó kalauz. A többi cikkek mind nemzeti aktuális kérdésekkel foglalkoztak. Valószínű, hogy ez kivételes jelenség annál a lapnál, de mégis felhívja a figyelmünket egy olyan tényre, amivel a munkánkban nagyon gyakran találkozunk. Ez pedig az, hogy a felszabadulás óta a nemzeti jellegű munka nagy mértékben lépett előtérbe a munkában, sőt az a veszély fenyeget, hogy azt, ami a munka igazi feladata az egyházban: Isten Igéjének szolgálását, az ilyen irányú munka ki fogja szorítani.

Különösen az olyan iránynak, munkának, gondolatoknak van most divatja, amivel a népi eredetű kultúra szolgálatát igyekeznek végezni.

Kétségtelen, hogy a nemzeti gondolatnak, annak a felelősségnek, amely Isten által adott nemzeti és népi érdekeink megtartásában és fejlesztésében bennünket hív, az idegen uralom évtizedeiben az egyház volt a székhelye. Mikor ezeket az értékeket ismertetni, azok ápolására a lelkeket felhívni akartuk, azért tettük, mert úgy láttuk, amint most is úgy látjuk, hogy a mi keresztyén voltunkhoz, a mi egzisztenciánkhoz ez szorosan hozzátartozik.

Ma azonban már más a helyzet. Ma a magyar állam, a magyar népoktatás és népművelés különböző — és hála Istennek alapos és fejlett — szervei azok, amelyeknek ez elsősorban feladatuk. Ma van iskola, ahol nemzeti történetet tanulnak, van leventeképzés, ahol a nemzeti élet külső fegyelmét megszokhatják, ma van irodalom és pedig mindenki által hozzáférhető irodalom, — ma az egyháznak vissza kell térnie oda, ahhoz a hivatáshoz, amelyet helyette nem tölt be senki, amelynek betöltése azonban mind sürgősebbé és fontosabbá válik: az evangélium hirdetéséhez. Ma

már nincs szükség arra, hogy bibliakörökben énekeljék Garzó Pétert, amint „jár ide jár oda”, ma már az egyház ifjúsági munkájának más feladata van, mint csak történelmi előadások tartása, mint a népdalkultúra terjesztése, mint a népművészetek felkarolása.

Természetesen nem mondom, hogy a nemzeti élet kérdései mellékesek az egyház munkája számára. Sőt ellenkezőleg, ezekben a kérdésekben Isten Igéjének igen súlyos, komoly és eléggé gyakran nem ismételhető mondanivalója van az egyén és a nemzetnek. Mi ez a mondanivaló? Ez, hogy: „kegyelemből hit által tartattok meg, nem cselekedetekből” — akárkinek a cselekedetei legyenek azok; hogy „ha újjá nem születtek, nem mehetnek be a mennyek országába” — sem nagy létszámotok, sem külső hatalmatok által; hogy „engedelmességet kívánok és nem áldozatot” — még akkor is, ha azt hiszitek, hogy áldozatokkal valamit elérhettek; hogy „nem erővel, nem hatalommal, hanem az én Lelkemm” — tehát nem emberi kultúrával, szociális munkával, földreformmal lehet Isten országát „megvalósítani” a földön. Ez a mondanivaló, ezt kell nekünk hirdetni, ha igazán az egyház munkája akar lenni az az IKE, Leányszövetség, Nőszövetség vagy más.

És ebből az Igéből kell megmutatni azoknak, akik ebben a munkában résztvesznek, hogy milyen az Ige fényében látott magyar jövő, milyen az igazi keresztyén kultúra, hogyan kell látni a magyar multat és mi a kötelességünk a nyomor elleni küzdelemben, és hogyan állhatunk meg a környező világégésben. Azoknak, akiket Isten ránk bízott a munkában, erre van igazán szükségünk és ha ezt nem mondjuk meg nekik, ha nem tanítjuk meg őket élni az Isten Igéjével, nem tanítjuk meg imádkozni, szolgálni, áldozni Isten ügyéért, akkor hiába „jár ide jár oda” Garzó Péter és hiába beszélünk népiségről, valóságban hűtelenekké lettünk az Őgyhöz, amelynek szolgálata ránk van bízva és áruoldívá lettünk annak. Mert az igazi népnek való szolgálat, amit Isten tőlünk vár az, hogy Istenhez vigyük közel ezt a népet és a legősibb és legigazabb népi szolgálat a lelkeknek Isten felé való vezetése.

Igy van ez különösen még egy munkában: a szórványok gondozásában. Ha a mi szórványgondozásunk nem lelkigondozás, nem az Ige elvitele olyan lelkekhez, akik nem ismerik, vagy ritkán hallják, ha nem arra igyekszünk azzal, hogy legmélyében: Istennel való viszonyában próbáljuk megtartani a lelket, akkor elveszett. Mert nemcsak egyházára, de egész valóságában elveszett az a lélek, amely a hitét elvesztette.

Ebben az értelemben revízióra van szüksége egész egyházi munkánknak. Valószínű, hogy ez a most panaszolt eltévelyedés csak időleges, hogy amíg ezek a dolgok újak, addig emelkednek a régi, bár mindig új evangélium fölé a közérdeklődésben, adja Isten, hogy legyen ez igaz, — de kérdés, hogy azt a lelket, amelyet elszoktattunk az Igétől, hozzá lehet-e majd még kapadni és nem fogja-e azt elutasítani magától.

I. L.

Vasárnapi iskola.

A gyermekpásztoráció.

A vasárnapi iskolás gyermekek személyes pásztordása.

A gyermekpásztoráció keretében: a gyermekistentisztelet, a vallásóra, a vasárnapi iskola kérdéseivel foglalkozva már láttuk, hogy két igen fontos tényezője annak az Ige és az Isten gyermeke. Mindhárom keretben a cél, hogy az Isten Igéje hirdettessék az Isten gyermekeinek. Az igehirdetésnek egyik főszempontja, hogy az minél személyesebb legyen. Világos, hogy az említett keretek közül a gyermekistentisztelet az, ahol a legkevésbé lehet az Igét emberi módon személyessé tenni, hiszen ott különböző korú és nagyobb tömegű gyermek van jelen és csak hallgatja az Igét. Már személyesebb lehet az igehirdetés a vallásórán, mikor ott egy-két, legrosszabb esetben négy osztály gyermeke van jelen s nem az egész gyülekezet gyermekerege. De az is világos, hogy a legszemélyesebben a vasárnapi iskolában hirdethetjük az Igét, hol 15—20 gyermeknek hirdetjük, mert, ha több lenne, azt éppen e fontos érdek parancsa értelmében egy újabb csoportba kell beszervezni.

De aki csak rövid pár évig foglalkozott lelki komolysággal gyermekpásztorációval, dolgozott az itt említett keretek közül akár egyikben, akár a másikkban, akár mindháromban egyszerre, annak meg kellett látnia, hogy a keretek teljes kiéplítése és komoly kitöltése mellett is szükség van alkalomra és módra, mely által még személyesebbé kell válni az igehirdetésnek. Megjegyezni kívánjuk, hogy az Isten Lelke és különös kegyelme e keretekben nagyon személyessé tudja tenni és teszi is azt igen sokszor szemmel láthatólag is, emberileg mégis szükség van arra, hogy megkeressük és ha megtaláltuk, felhasználjuk az erre alkalmasabb módot, vagy módokat, mert vannak ilyenek és ha vannak, Isten rendelte azokat s ha rendelte, élnünk is kell azokkal.

Két mód van a fentiekén kívül a gyermekek pásztoralására. Egyik a gyermekekkel való személyes elbeszélgetés; másik az otthonaikban való meglátogatásuk alkalmá.

Mielőtt ezekről szólnánk, előre bocsátjuk, hogy itt nem csak a lelkipásztorok gyermekek közötti pásztori munkájára gondolunk,

hanem a vasárnapi iskolai vezetők ezirányú munkájára is, *sőt erre első sorban*, mondandóinkat a vasárnapi iskolai munkára tekintettel mondjuk el.

1. A gyermekekkel való személyes elbeszélgetés a lelkipásztor és a vasárnapi iskolai tanító vagy vezető számára első sorban és mindennek felett igehirdetés. Nem magánember vagyok és bennem nem a magánember szól a gyermekekhez, hanem Isten hívívője vagyok s ha megszólítom a gyermekeket, akkor annak egy komoly megszólításnak kell lennie. A lelkész a gyülekezet, a vasárnapi iskolai vezető a vasárnapi iskola nevében beszél Isten után.

Ez a személyes beszélgetés tehát szükséges. Előfordulását tekintve lehet *esetleges* és lehet *tervszerű*.

a) *Esetleges* az, mikor a gyermekekkel az utcán találkozom, vagy hozzám jön valamiért. Bár nem készültem erre a találkozásra, mégse mulaszthatom el az alkalmat, hogy ne szóljak vele az Igével kapcsolatban néhány szót olyan vonatkozásban, amilyenben én azt akkor, mikor neki a vasárnapi iskolában tanítottam s megláttam, hogy valamivel többet kellett volna nyújtanom, de nem tehettem a körülmények miatt, olyan vonatkozásban, ahogyan én azt akkor láttam meg, mikor magános imádságomban éppen ezt a gyermeket és ennek ügyét vittem Isten színe elé. Ha így tanítottam és így imádkoztam érte nem is egyszer, akkor nem vagyok soha se készületlen, De nem készületlen a gyermek sem, mert, ha az utcán találkozunk, ő azonnal úgy lát engem, mint lelki tanítóját, ha pedig lakásomra jön, akkor már tudja, hogy kihez jön s éppen az volna számára váratlan és szokatlan, ha nem arról beszélgetek el vele, amiről egészen természetesen leginkább velem szeret és tud elbeszélgetni.

b) *Tervszerű* beszélgetés alkalmának nevezzük azt, midőn a gyermeket időnként, vagy az igehirdetői, vasárnapi iskolai munka elkezdése előtt, vagy annak befejezése után megszólítjuk a gyermeket s elbeszélgetünk vele azokról a kérdésekről, amelyek a mi látásunk és meggyőződésünk szerint, vagy valakinek (tanító, szülő, vagy mások) meglátása szerint az ő személyes kérdései, esetleg saját nehézségei. Igen jó az, ha a rendelkezésre álló idő és hely az iskolában vagy a templomban nem megfelelő, hívjuk el magunkkal a gyermeket, hogy kísérljen el otthonunkba s ott adjunk alkalmat neki, hogy elmondja az ő dolgait, esetleg nehézségeit, ha ezt nem tudná segítség nélkül tenni, segítsük óvatosan és mindig úgy, hogy irántunk való bizalmát és őszinteségét növeljük. Ilyen tervszerű beszélgetésre előre elkészülünk. Nem csak egy gyermekkel, vagy kiváltságosokkal, vagy még csak nem is a legszegényebbekkel, vagy a legrosszabbakkal beszélgetünk el így személyesen, hanem alkalmat veszünk arra, hogy minden csoportba vagy gyülekezetbe tartozó gyermeket így megkaphassunk. Kérdéseinek megválaszolása Istennek egy-egy olyan igéjével történjék, melyet az illető gyermek már tanult s lehetőleg ismer a

Szentfrásból esetet, mikor valakinek kérdését maga a Krisztus — aki az ő Ura is — oldotta meg úgy, hogy a gyermekeknek nemcsak csodálatát, hanem szeretetét is kiváltotta ez a megoldás.

Igy beszélgetni és személyesen és rendszeresen elbeszélgetni szükséges, de nem könnyű, sőt igen nehéz és komoly dolog, de áldásosan mélyíti el, egészíti ki a pásztoráció többi kereteiben végzett igehirdetői és nevelői munkát.

A gyermekek így nemcsak a „nyájban“, mint elelegyedő, keveset számító jelentéktelen „senkik“ érzik magukat, akik a lelki-tanítót csak az asztal mellett „magasan“ ülve látják, vagy csak a templomi szószéken madártávlatból, hanem bizonyára érezni fogják e beszélgetés alatt és azután is, hogy a nagyobb, idősebb, többet tudó testvér szólott hozzájuk, mint annak idején Krisztus is tanítványaihoz.

Kívánatos volna, hogy e beszélgetést imádság fejezze be, de ezt erőltetni nem kell s ha magától jön, akkor elhagyni úgy sem fogja senki.

Mózes András.

(Folytatjuk.)

Tanítsuk :

Június 1-én: A lélek ereje ma. I. Kor. 2 : 11—13. Aranymondás : 2 : 12. Ének : 32.

Június 8-án: A vasárnapi iskola és Jézus. Mk. 10 : 14. Aranymondás u. a. Ének : 257 : 1. 6. vers.

NE FELEJTSÜK EL! Imádkozzunk és dolgozzunk a vasárnapi iskolában a vasárnapi iskoláért és támogassuk azt.

A szerkesztőség csak az ebből a célból beküldött theologiai vagy pedagógiai vonatkozású művek ismertetését vállalja.

Gönczy Béla: Református vagyok!

Mit kell tudni a magyar református embernek egyházáról?

— *Imádsággal, különös tekintettel a visszatért egyháztagok szükségleteire.* —
(Kiadja az Orsz. Ref. Szeretet Szövetség. Debrecen, 1942. 132 l. Ára 40 fill.)

Gönczy Béla vésztői (Békés vm.) lelkész az anyaországhoz visszatért református hívekre gondolt, mikor ezt a kis könyvet megírta és a Népszerű II. sorozat 103. sz. alatt a Református Iratterjesztés forgalomba hozta.

A könyvecske I. része Útmutató: az egyház, keresztség, gyermeknevelés, iskoláztatás, konfirmáció, úrvacsora, bűnbánati hét, ünnepeink, házasságkötés, istentiszteleti rend, egyházi ügyvitel, egyházfegyelem, egyházi szegénygondozás, házi istentisztelet címek alatt a református ember élete és az egyházi élet dolgában ad sok helyen igen ügyes, a Szentírásra támaszkodó, öntudatosító „útmutatást”.

A II. rész Imádságok cím alatt az úrvacsorai előkészületben segitendő áhítatokra közöl éneket, bibliai helyet, fohászt és imádságot, valamint úrszertalához való járulás előtti és utáni rövid áhítatot, illetve imádságot, fohászatot, a betegek imáit s a Bibliából vett „nyögéseit”, gyógyultak hálaadásait, haláleset s egyéb, a család nagy alkalmaira vonatkozó imádságokat közli, mindenikhez adván a rövid és alkalmi áhítat anyagát is. Egy egészen különálló rész, bár a könyvecske szerzője nem jelzi, az, amelyben a földmivelő ember lelki szükségleteit igyekszik kielégíteni az évszakokra, különböző munkára és az időjárásra tekintettel; majd az egyházi év, ünnepekörök, hétköznapi áhítatairól gondoskodik. Végül, az utolsó pontban a templombamenetel és az onnan való távozás halk fohászait, az Apostoli hitformát, Tízparancsolatot, Úri imát adja kifogástalan szöveggel. Búcsúzóul pedig az olvasó lelkére köti a régi szabály megtartását: „Imádkozzá! és dolgozzá! E szabályt bibliai helyekkel igyekszik alátámasztani s az ároni áldással, illetve a Szentírás utolsó mondatával áldja meg az olvasót.

Kár, hogy a Szentírás és az Énekeskönyv mellett nem használta fel *hitvallásaink* vonatkozó tanításait; hogy néhol ilyen paganizmusokkal találkozunk: „ártatlan kised”; hogy „szülők imádságáról „gondoskodik”, míg gyermekeik a templomban esküsznek”, ahelyett, hogy „tanítást” adna arra nézve, hogy gyermekeik házasságkötése alkalmával *a szülőknek is a templomban a helyük!*

Ezek dacára, bárki épüléssel használhatja legalább egy évig ezt a könyvecskét; tanulhat is belőle olyat, amit náluuk már sok helyen elfeledtek a hívek és kihalt a gyülekezetek életéből (egyházkelés, temetőgondozás, egyházfegyelem, hívő keresztyén emberhez illő végrendekezés, stb.) — 40 fillérért, ha az értékebb, de drágább Szikszai: Keresztyén tanítások és imádságok nincsenek kéznél.

Mózes András.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dr. Ravasz László püspök „*Isten rostájában*“ c. három kötetes könyve, mintegy 100 ív terjedelemben megjelent. Ára kötve 49 pengő. — A mű ismertetésére visszatérünk.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor. Ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. A Synoptikus evangéliumokról szóló Kálvin-Kommentár II. kötete. Ára 6.— P.
— Kapható még: Kommentár a Synoptikusokhoz, I. kötet. II. kiadás. Ára 6·50 P. Előkészületben a III. kötet. (6.— P.)

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Horváth Jenő: Az egyház világmissziója.
„Élő Könyvek” 30. sz. —.40 P.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal. Ára 6.— P.

IKE-jelvény, három színben zománcozva, az IKE-központ hivatalos kiadványa (csak 10-nél több példány rendelhető), ára darabonként —·50 P.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként —·10 P.

Dr. Sebestyén Jenő: Mi a jegyesség?
ára 10 fillér.

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készülünk a házasságra? ára 10 fillér.

Zengjen Hálaének. IX-ik, legújabb kiadás, ára 40 fillér.

A mi dalaink. VI-ik, legújabb kiadás, ára 60 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazámból.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. Ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Mikos Lajos: Leányélet és Leányarcok a Bibliában. A leánymunka kitűnő segédkönyvei, áruk: 1.50 és 2.80 P.

Ecsedy Aladár: Örvendezzetek! 30 előadásra alkalmas darab, ára 5.— P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Az ország egyetlen református politikai napilapja a

„TISZÁNTÚL“

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Ferenc József-út 49. Főszerkesztő: Uray Sándor. Felelős szerkesztő: Kovács József. — Előfizetési árak: Egy hóra 2.40 Pengő, negyvégre 7.20 Pengő

„Grafika“-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos